

Bovengenoemd onderzoek kan wel als de kern van het levenswerk van PASTEUR worden aangemerkt en ligt min of meer ten grondslag aan zijn talrijke en vruchtbare onderzoeken van latere jaren.

Literatuur: Buitenland (1958) *Ned. T. Geneesk.* **102**, 2069.

Maastricht, 20 oktober 1958

J. E. SCHULTE

Het zou inderdaad juister zijn geweest het redactionele artikel van de *Lancet* van meer nabij te volgen en te schrijven, dat PASTEUR door zijn werk over gisting, waarvan de genoemde mémoire een eerste mededeling bracht, aan de leer van de generatio spontanea een einde maakte.

PASTEUR liet er echter geen „ettelijke jaren” overheen gaan, alvorens hij zette aan de studie van het destijds actuele en delicate onderwerp. Zijn eerste onderzoek van generatio spontanea sloot onmiddellijk aan bij zijn werk over gisting in de jaren 1857 en 1858; de rechtstreekse aanleiding was een mededeling van de heterogenist POUCHET in de academie-vergadering van 28 december 1858. Het jaar 1859 werd er grotendeels aan gewijd. „Les connaissances que PASTEUR venait d'acquérir sur les fermentations le poussaient à dénier l'hypothèse des générations spontanées” (DUCLAUX). Een referent van ons *Tijdschrift* zag een eeuw geleden het verband met gisting als levensverschijnsel zeer goed in. Reeds in 1860 schreef hij: „PASTEUR, wiens arbeid over gisting zeker aan niemand onbekend is . . . heeft het onderzoek over generatio aequivoca opgevat”. Men vindt dit herdrukt op bladzijde 69 van het onvolprezen historische feestnummer, dat de jaargang 1957 van ons *Tijdschrift* opende.

Literatuur: DUCLAUX, E. (1896) *Histoire d'un esprit*. Sceaux.

Laren (N.H.), 5 november 1958 J. J. VAN LOGHEM Sr.

GYNO-STEROSAN BIJ VAGINITIS EN COLPITIS

Naar aanleiding van mededelingen door KRONIG (1958) en van JOHANNIS (1958) menen wij onze bevindingen betreffende Sterosan bij een klein aantal patiënten te moeten vermelden. Wij hebben patiënten volgens het onderstaande schema behandeld:

1e dag: Microscopisch en bacteriologisch onderzoek van man en vrouw. 1 tablet Sterosan werd in het cervixkanaal verbrokeerd. Sterosan-gel werd in de vagina gedeponeed.

2e tot en met de 7e dag: 's Avonds 1 tablet Sterosan in de vagina. Echtgenoot 's avonds glans en urethra-opening inwrijven met Sterosan-gel. Coitus-verbod tot de 8e dag.

7e dag: Microscopisch en bacteriologisch onderzoek van beide echtelieden. Coitus toegestaan, gel ante coitum in de vagina.

Na de eerstvolgende menstruatie gedurende 6 dagen dagelijks 1 tablet in de vagina. Ongeveer 2 weken na de menstruatie microscopisch en bacteriologisch onderzoek van man en vrouw. Bij het microscopisch onderzoek werd gezocht naar trichomonas. Het bacteriologische onderzoek bestond uit een grampreparaat, aërobe en anaërobe kweek van de vaginale flora volgens de gebruikelijke bacteriologische methoden.

Resultaten.

Het bleek, dat van 13 patiënten met vaginitis en een duidelijke fluor 7 subjectief en objectief goed verbeterd waren. Met „objectief” werd bedoeld, normaal aspect van de vaginawand en geen of weinig fluor. Van 4 goed verbeterde patiënten was de reinheidsgraad van resp. graad IV tot graad I veranderd. Bij de drie overige patiënten werd geen verbetering van de reinheidsgraad opgemerkt. Bij de ge-

noemde 4 patiënten werd tweemaal bij het begin van de kuur trichomonas gevonden. In het verloop van de volgende weken merkten wij geen trichomonas meer op. Bij 2 van deze 4 patiënten werd *Candida (albicans en stellatoïda)* gevonden, die na één week uit de flora was verdwenen. Bij 3 patiënten, waarbij goede verbetering werd geconstateerd, veranderde de reinheidsgraad niet. Bij één van deze patiënten bleef de kweek op *Candida albicans* positief. Het bacteriologische onderzoek toonde geen veranderingen in de vaginale flora gedurende de behandeling, waarmee de fabrieksgegevens omtrent dit preparaat werden bevestigd.

Van de 6 patiënten die niet genazen, verbeterde bij 1 de reinheidsgraad. Van 1 patiënte werd geen reinheidsgraad bepaald. De overige 4 patiënten gaven geen verbetering te zien.

Dit onderzoek is niet voortgezet, omdat naar onze mening de beoordeling van het resultaat wordt bemoeilijkt door het gebrek aan objectieve maatstaven.

Literatuur: JOHANNIS, I. D. (1958) *Ned. T. Geneesk.* **102**, 1902. — KRONIG, O. J. G. (1958) *Ned. T. Geneesk.* **102**, 1898.

Heerlen, 21 oktober 1958

H. BEEUWKES,
G. GERARDS

INTOXICATIES BIJ MAAGBLOEDINGEN

BOUMA en VAN KAMPEN (1958a) stelden voor, het ziektebeeld van de uremie bij maagbloedingen een uitbreiding te geven op grond van hun waarneming, dat hierbij ook icterus, indicanurie en een compensatoire zoutretentie kan ontstaan. Mijn commentaar (1958) had tot doel erop te wijzen, dat dit complex van verschijnselen reeds 22 jaar bekend en nauwkeurig bestudeerd is. Bovendien was de observatie van BOUMA en VAN KAMPEN m.i. te onvolledig om hun interpretatie en de aanbeveling van een ongebruikelijke en niet onbedenklijke therapie te rechtvaardigen.

Ik uitte de veronderstelling, dat de schrijvers niet op de hoogte waren van de uitvoerige literatuur over dit onderwerp, dat zowel voor de chirurg als voor de klinisch-chemicus tot het grensgebied van zijn specialisme behoort. In hun wederwoord (1958b) noemen de schrijvers dit een voorbarige conclusie. Ik moet dus aannemen, dat zij het werk van hun voorgangers wel kenden. Zelfs in een verenigingsverslag had dit, desnoods met enkele woorden, vermeld dienen te worden. Hun artikel wekte nu mede door verschillende zeer positieve uitlatingen de indruk, dat zij overtuigd waren een belangrijk en nieuw syndroom ontdekt te hebben.

Literatuur: BORST, J. G. G. (1958) *Ned. T. Geneesk.* **102**, 2185. — BOUMA, N. G. en J. VAN KAMPEN (1958a) *Ned. T. Geneesk.* **102**, 1715; (1958b) **102**, 2187.

Amsterdam, 5 november 1958

J. G. G. BORST

Het is zeker niet onze bedoeling de discussie met Prof. Borst lang te rekken, maar een paar opmerkingen willen wij toch gaarne maken.

In een rondschrijven van de Nederlandse Vereniging voor Heelkunde waarin desiderata voor de te houden voordrachten worden opgesomd, staat als eerste vermeld: „Men late historische overzichten weg”. Wij geven Prof. BORST echter toe, dat wij wel een enkele volzin over de literatuur aan ons betoog hadden kunnen toevoegen, en wij danken hem voor zijn in dit opzicht waardevolle aanvulling.

Zoals reeds in ons vorige antwoord is vermeld, was het volstrekt niet onze bedoeling, een nieuw ziektebeeld te lanceren, maar wij hebben willen wijzen op het ernstige, somtijds dodelijke beloop, dat deze — in wezen lang bekende — ziekte-toestand kan nemen, vooral in gevallen

waarin de behandeling met bloedtransfusies tot het uiterste is voortgezet (12 flessen bloed in één etmaal, zonder resultaat). Indien het de chirurg gelukt, in een dergelijk geval door operatie voorlopig redding te brengen, is het bijzonder teleurstellend, wanneer de patiënt na een paar dagen aan icterus en coma overlijdt.

Wij geven daarom de raad: 1. Wacht niet tot het uiterste met opereren. 2. Geef wonderolie tijdens de operatie. 3. Zorg na de operatie voor ruime vochttoevoer, onder voortdurende controle van de elektrolyten. Wat de onder 2. genoemde „onbruikelijke en niet onbedenklijke” maatregel betreft: men schuive aan het eind van de operatie een catheter in het duodenum of jejunum en spuie daardoor 30 ml wonderolie in de darm. Dit is doeltreffend en ongevaarlijk; wij kunnen het Prof. BORST aanbevelen.

Groningen, 7 november 1958

N. G. BOUMA
E. J. VAN KAMPEN

BERICHTEN

BUITENLAND

WERELDBERICHTEN. — **GONOKOKKOSE EN TREPONEMATOSE.** Het jongste *Bulletin* van de wereldgezondheidsorganisatie (1958, deel 19, aflevering 3) bevat een zevental artikelen over geslachtsziekten en over de met syfilis verwante framboesia tropica. De deskundigen te Genève zijn het er over eens, dat in de afgelopen 15 jaar de syfiliscijfers over de gehele wereld in het algemeen belangrijk zijn gedaald, al is er in de laatste tijd in sommige landen wel sprake van enige toename. Het is niet te ontkennen, dat er dank zij de therapie een gevoel van gerustheid is ontstaan. Men moet er echter mee rekening houden, dat ook *Treponema pallidum* op den duur een resistentie tegen penicilline zal kunnen ontwikkelen. Zoals nog onlangs in deze rubriek (bl. 2191) werd vermeld, houdt men ten opzichte van *Neisseria gonorrhoeae* reeds ernstig rekening met „lokale resistentie” van dit organisme. Gelukkig, dat men meer dan één pijl op de boog heeft.

— **SOCIALE PSYCHIATRIE.** Het herstel van een geesteszieke en zijn terugkeer tot het normale bestaan hangt grotendeels af van hetgeen de mensen over hem denken. De moderne middelen der sociale psychiatrie — „opendoor”-ziekenhuizen, poliklinische behandeling en steun in het gezinsleven — kunnen pas toepassing vinden bij medewerking uit de samenleving. Van dit gezichtspunt koos men als thema in de jongste bijeenkomst van het deskundigencomité voor geesteszondheid der wereldgezondheidsorganisatie: „Social psychiatry and community attitudes” (*WHO Press*, 21 oktober).

BELGIË. — **COLLOQUIA OVER GASTRO-ENTEROLOGIE.** Het jaarlijkse symposium over gastro-enterologie zal dit jaar niet, zoals was bericht, op 22 november bijeenkomen doch op 29 november van 10-18 uur in het Paleis der Congressen, Kunstberg, Brussel. Nederlandse vakgenoten zijn welkom. Inlichtingen verstrekt de secretaris Dr. O. KOSTER, Gouden Handstraat 9, Gent.

ENGELAND. — **OOK GEEN MATIGE DRONK VOOR DE AUTOMOBILIST.** De *British medical Journal* (25 oktober, bl. 993) brengt opnieuw een uitvoerig rapport over de invloed van alcohol op de bestuurder van een automobiel. Het waren ditmaal geen chauffeurs die, na gebruik van enige dubbele whisky's met brede wagens door nauwe openingen wilden rijden (bl. 1422). Thans werden proeven genomen met kleine doses alcohol bij mensen in een „motordriving trainer”, een apparaat dat de deugden en de gebreken van de rijder nauwkeurig registreert. De hoeveelheden alcohol in het bloed aantoonbaar (20, 40, 60 en 80 mg/100 ml bloed) bleven reglementair „safe”, maar hun ongunstige invloed

op de bewegingen van het stuur, het nemen van hoeken en het geheel links (Engels) op de baan blijven, waren onmiskenbaar. Geëxtraverteerde proefpersonen brachten het er minder goed af dan introversen.

FRANKRIJK. — **PRIJS VOOR EEN MEDISCHE FILM.** Naar jaarlijkse gewoonte looft de *Presse médicale* een prijs uit voor een medische film. Inlichtingen verstrekt het secretariaat, 120 Boulevard St. Germain, Parijs 6e arr.

OOST-DUISSLAND. — **TOENEMEND GEBREK AAN GENEESKUNDIGEN.** Volgens ambtelijke cijfers uit West-Duitsland hebben in de eerste zes maanden van dit jaar 621 geneeskundigen, 44 hoogleraren, 122 lectoren en assistenten en meer dan 100 studenten Oost-Duitsland verlaten en in West-Berlijn en de Bondsrepubliek asiel gezocht.

SCHOTLAND. — **ONDERZOEK OP UTERUSKANKER DOOR HUISARTSEN.** In 1955 besloot de „South-East Scotland faculty” van het „College of General Practitioners”, op uitnodiging van de hoogleraar in de obstetrie en gynaecologie aan de universiteit te Edinburg, tot een cytologisch onderzoek ter opsporing van cervix-kanker. Ruim twintig huisartsen namen aan het onderzoek deel. Op het gewone spreekuur maakten zij uitstrijkpreparaten bij postnataal onderzoek, bij menstruatiestoornissen zonder gynaecologische klachten in de ziektegeschiedenis, bij volledig geneeskundig onderzoek en bij advies inzake „family planning”. Hier volgen de uitkomsten bij 1000 vrouwen naar de leeftijden gerangschikt (*Lancet*, 25 okt., bl. 895):

Leeftijd	Aantal	Onverwacht positie
20 en jonger	9	—
21-25	160	—
26-30	228	2 (0,88 pct)
31-35	180	5 (2,78 „)
36-40	123	4 (3,25 „)
41-45	125	2 (1,64 „)
46-50	98	—
51 en ouder	77	2 (2,6 „)
Tezamen:	1000	15 (1,5 „)

TUNESIË. — **TUBERCULOSE-ARTSEN GEVRAAGD.** Het ministerie van volksgezondheid en maatschappelijke zaken van Tunesië zoekt twee „médecins phthisiologues” om deel te nemen aan de bestrijding van tuberculose. Zij zullen worden te werk gesteld in regionale consultatiebureaus of bij mobiele opsporingsdiensten. Het salaris bedraagt 150.000 franken per maand.

Sollicitaties zijn te richten aan het Secrétariat d'Etat à la Santé Publique (Service antituberculeux), boulevard Ferhat-Hached, Tunis.

VERENIGDE STATEN. — „THE KEY TO CONTROL”. In de *Annals of Medicine* (september 1958, bl. 699) herinnert een referent in een geestdriftig gesteld artikel aan IGNATOUSKI, die vijftig jaar geleden bij konijnen met een dieet van melk en ei ernstige arteriosclerose terweegbracht. Aldus gaf deze Russische onderzoeker „mankind the key to control of a disease which was rapidly becoming more prevalent as living standard rose and infectious disease killed fewer people”. Wie weigert de betrekking tussen voeding en arteriosclerose te aanvaarden, doet als PRIESTLY, die bij zijn dood nog aan phlogiston geloofde, of als VIRCHOW, die niet van VILLEMEN en KOCH wilde weten.

WEST-DUISSLAND. — **HYGIËNISCHE VOLKSOPVOEDING.** De vierde internationale conferentie voor hygiënische volksopvoeding zal van 2 tot 9 mei 1959 te Düsseldorf worden ge-